

Konsekvensutredning avseende förslag till Skolverkets föreskrifter om examensmål för de nationella programmen i gymnasieskolan och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år och för programmålen för de nationella programmen inom anpassade gymnasieskolan

Innehållsförteckning

Konsekvensutredning avseende förslag till Skolverkets föreskrifter om examensmål för de nationella programmen i gymnasieskolan och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år och för programmålen för de nationella programmen inom anpassade gymnasieskolan.....	1
Sammanfattning av Skolverkets förslag.....	1
1. Bakgrund.....	1
2. Skolverkets överväganden och förslag.....	2
2.1 Problemet och den förändring som Skolverket eftersträvar samt vilka konsekvenser som bedöms uppstå om ingen åtgärd vidtas.....	2
2.2 Redogörelse för de olika alternativ som finns för att uppnå förändringen.....	3
2.3 Föreslagna förändringar i examensmål och programmål.....	3
2.3.1 Examensmål och programmål ska bättre avspegla bland annat den tekniska utvecklingen och anpassas till läroplanen och till ämnesplaner i gymnasieskolan och i anpassade gymnasieskolan.....	3
2.3.2 Hänsyn ska tas till de olika programmens karaktär och särart samtidigt som gemensamma delar bör vara framskrivna på likartat sätt.....	4
2.3.3 Förslagen till examensmål och programmål bör också tas fram utifrån att läroplanernas mål inte upprepas om de inte tydligt kan knytas till programmets karaktär och särart.....	5
2.3.4 Hänsyn ska tas till kvalifikationer som fastställts i nivå 4 för gymnasieskolan, nivå 5 för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år och nivå 2 för anpassade gymnasieskolan i enlighet med bilaga 2 till förordningen om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.....	5
2.3.5 Målen för vilka kunskaper de högskoleförberedande programmen ska resultera i och målen för vilka kunskaper och färdigheter yrkesprogrammen ska resultera i ska betonas.....	7
3. Analys av de författningsförslag som lämnas.....	8
3.1 Vilka som berörs av förslagen.....	8
3.2 Beskrivning och beräkning av förslagens kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda.....	8
3.3 Beskrivning av andra relevanta konsekvenser.....	8
3.4 Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser.....	9
3.5 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av författningsförslagen kan utvärderas.....	9
4. Bedömning av om författningsförslagen inskränker den kommunala självstyrelsen.....	9
5. Bedömning av om författningsförslagen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.....	9
6. Samråd.....	9

Sammanfattning av Skolverkets förslag

Skolverket har fått i uppdrag av regeringen¹ att göra översyn av examensmål i gymnasieskolan och programmål i anpassade gymnasieskolan. Skolverket presenterar i denna konsekvensutredning förslag på ändringar i examensmål och programmål för de nationella programmen i dessa skolformer.

Förslagen avser:

- ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program,
- ändrade examensmål för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år,
- ändrade programmål för anpassade gymnasieskolans nationella program.

Skolverkets förslag innehåller ändringar som syftar till att examensmål och programmål är uppdaterade och aktuella i relation till samhällsutvecklingen på områden som teknisk utveckling samt hållbar utveckling. De nya förslagen är bättre anpassade till läroplanen och till de nya ämnesplanerna i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan inom ämnesbetygsreformen (Gy25)². I Skolverkets föreslagna examensmål och programmål är gemensamma delar framskrivna på likartat sätt. Där det inte varit möjligt är det med hänsyn till programmets karaktär och särart, vilket också ska beaktas i uppdraget. Vidare har översynen säkerställt att de föreslagna förändringarna i examensmål och programmål inte upprepar läroplanernas mål när detta inte tydligt kan knytas till programmets karaktär och särart. I Skolverkets förslag betonas målen för vilka kunskaper som de högskoleförberedande programmen och målen för vilka kunskaper och färdigheter som yrkesprogrammen ska resultera i. Utöver vad som anges i uppdraget har målen för vilka kunskaper och färdigheter som de nationella programmen inom anpassade gymnasieskolan och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år ska resultera i, setts över. Skolverket har justerat examensmål och programmål i relation till kvalifikationerna för rätt SeQF-nivå³ för respektive skolform.

1. Bakgrund

Genom ändringar i skollagen har riksdagen beslutat att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg i gymnasial utbildning. Bestämmelserna ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Skolverket har haft i uppdrag av regeringen⁴ att, i enlighet

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Statens Skolverk (U2023/01741 och U2024/01246).

² Uppdraget kom 2020 i ändringsbeslut till regleringsbrev 2020-11-05. Regeringens dnr U2020/06271 (delvis), U2021/01369 (delvis), U2021/02806.

³ <https://www.myh.se/validering-och-seqf/seqf-sveriges-referensram-for-kvalifikationer>

⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Statens skolverk.

med propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla eleverns kunskaper*⁵ och beslutade ändringar i skollagen⁶, förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Med anledning av detta uppdrag utarbetade och remitterade Skolverket förslag till nya och ändrade examensmål och program mål⁷ under våren 2022. Förslagen redovisades till regeringen september 2022.⁸ I februari 2024 beslutade regeringen om vissa ändringar i examensmålen för de nationella programmen i gymnasieskolan och program målen för de nationella programmen i anpassade gymnasieskolan, bland annat avseende examensmål för det nya nationella programmet i gymnasieskolan, frisör- och stylistprogrammet.⁹

Skolverket har därefter i regleringsbrevet för budgetåret 2024 avseende Statens skolverk¹⁰ fått ett nytt uppdrag av regeringen att lämna förslag på ändringar i examensmålen för de nationella programmen i gymnasieskolan, för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år och för program målen för de nationella programmen i anpassade gymnasieskolan. Enligt uppdraget ska examensmål och program mål bättre avspegla bland annat den tekniska utvecklingen och anpassas till läroplanen och till ämnesplaner i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Hänsyn ska tas till de olika programmens karaktär och särart samtidigt som gemensamma delar bör vara framskrivna på likartat sätt. Enligt uppdraget bör examensmål och program mål inte upprepa läroplanernas mål om de inte tydligt kan knytas till programmets karaktär och särart. Förslagen till examensmål ska betona målen för vilka kunskaper de högskoleförberedande programmen ska resultera i och målen för vilka kunskaper och färdigheter yrkesprogrammen ska resultera i. Vid framtagandet av förslagen till examensmål och program mål ska hänsyn tas till kvalifikationer som fastställts i nivå 4 för gymnasieskolan, nivå 5 för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år och nivå 2 för anpassade gymnasieskolan i enlighet med bilaga 2 till förordningen om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (SeQF)¹¹. Vid genomförandet av uppdraget ska Skolverket inhämta kunskaper och erfarenheter från de nationella programråden och Skolverkets råd för de högskoleförberedande programmen. Myndigheten ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 mars 2025.

2. Skolverkets överväganden och förslag

För varje nationellt program i gymnasieskolan ska det finnas examensmål som innehåller mål för programmet.¹² Detsamma gäller för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år.¹³ Examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen¹⁴ och anger mål för programmet, de inriktningar¹⁵ som i förekommande fall finns inom programmet samt mål för gymnasiearbetet. För varje nationellt program i anpassade gymnasieskolan ska det finnas program mål.¹⁶ Program målen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen¹⁷ och anger mål för programmet samt mål för gymnasiearbetet i anpassade gymnasieskolan.

I avsnitt 2.2 och 2.3 redogör Skolverket för de förslag som omfattas av denna konsekvensutredning. I avsnitt 2.3.1 till 2.3.5 redogör Skolverket för förslag utifrån uppdragets delar. Inledningsvis i dessa avsnitt redogörs för förändringar som gäller övergripande eller för flera skolformer. Därefter redogörs för förändringar för yrkesprogram, högskoleförberedande program och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år samt anpassade gymnasieskolan. De examensmål och program mål som regeringen beslutade februari 2024 och som ska gälla för utbildning som påbörjas efter 1 juli 2025 kommer härnäst benämnas som examensmål och program mål inom Gy25. Det som i denna konsekvensutredning härnäst benämns som förslag är endast förslagen inom ramen för aktuellt uppdrag.

Utöver de förslag på förändringar som Skolverket redovisar i denna konsekvensutredning har vissa redaktionella förändringar gjorts som i sak inte bedöms påverka innehållet i examensmål och program mål.

2.1 Problemet och den förändring som Skolverket eftersträvar samt vilka konsekvenser som bedöms uppstå om ingen åtgärd vidtas

Som framgår ovan har Skolverket i uppdrag av regeringen att lämna förslag till ändringar i examensmålen för de nationella programmen i gymnasieskolan och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år och för program målen för de nationella programmen i anpassade gymnasieskolan. I uppdraget framgår att:

- Examensmål och program mål ska bättre avspegla bland annat den tekniska utvecklingen och anpassas till läroplanen och ämnesplaner i gymnasieskolan respektive till läroplanen och ämnesplaner i anpassade gymnasieskolan.
- Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheten inhämta kunskaper och erfarenheter från de nationella programråden och Skolverkets råd för de högskoleförberedande programmen.
- Hänsyn ska tas till de olika programmens karaktär och särart samtidigt som gemensamma delar bör vara framskrivna på likartat sätt.
- Förslagen till examensmål och program mål bör också tas fram utifrån att läroplanernas mål inte upprepas om de inte tydligt kan knytas till programmets karaktär och särart.
- Vid framtagandet av förslagen till examensmål och program mål ska hänsyn tas till kvalifikationer som fastställts i nivå 4 för gymnasieskolan, nivå 5 för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år och nivå 2 för anpassade gymnasieskolan i enlighet med bilaga 2 till förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.
- Förslagen ska betona målen för vilka kunskaper de högskoleförberedande programmen ska resultera i och målen för vilka kunskaper och färdigheter yrkesprogrammen ska resultera i.

⁵ Proposition 2021/22:36

⁶ Skollagen 2010:800

⁷ Dnr 2022:55.

⁸ Dnr 2020:1822

⁹ Förordningen (SKOLFS 2024:269) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program och förordningen (SKOLFS 2024:270) om ändring i förordningen (SKOLFS 2013:5) om program mål för anpassade gymnasieskolans nationella program.

¹⁰ U2023/01741, U2024/01246, punkt 24

¹¹ Förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.

¹² 16 kap. 6 § skollagen (2010:800).

¹³ 17 a kap. 5 § skollagen.

¹⁴ Se bland annat proposition 2008/09:199 s. 117.

¹⁵ Inriktningar förekommer inte på alla program inom gymnasieskolan.

¹⁶ 19 kap. 5 § skollagen.

¹⁷ Proposition 2011/12:50 s. 57.

Mot bakgrund av att Skolverket har i uppdrag av regeringen att ta fram förslag på examensmål och program mål i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan bedömer myndigheten att det inte är ett alternativ att ingen åtgärd vidtas. Skolverket kan vidare konstatera att om examensmål och program mål inte ändras skulle detta kunna innebära en inkonsekvens mellan styrdokumentet då examensmål och program mål inom Gy25 inte genomgående följer redan beslutade förändringar i programstrukturer och ämnesplaner inom Gy25. Under arbetet med Gy25 har Skolverket arbetat parallellt med myndighetens instruktionsenliga uppdrag med att kontinuerligt bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument för skolväsendet. Syftet med det har varit att styrdokumentet som myndigheten tog fram skulle vara uppdaterade och relevanta utifrån samhällsutvecklingen. Om ingen förändring av examensmål och program mål görs så får inte de uppdateringar som myndigheten har genomfört enligt instruktionen och inom Gy25 genomslag fullt ut, utan examensmål och program mål skulle riskera att vara inaktuella på flera områden.

2.2 Redogörelse för de olika alternativ som finns för att uppnå förändringen

Skolverket bedömer att det inte finns några reella alternativ på övergripande nivå till Skolverkets förslag på förändringar utifrån hur uppdraget är formulerat. Även när det gäller uppdragets olika delar är bedömningen att det inte finns något större utrymme för andra alternativ än de som föreslås. Generellt har de innehållsliga alternativen som myndigheten övervägt handlat om graden av abstraktion respektive konkretion inom beskrivningen av ett område. Graderna av abstraktion respektive konkretion har då ställts mot överväganden kring likartade skrivningar mellan program och specifika sätt att uttrycka sig om liknande områden. Nedan redogörs för förändringarna utifrån uppdragets olika delar.

2.3 Föreslagna förändringar i examensmål och program mål

I Skolverkets förslag föreslås gemensamma eller liknande skrivningar på samma eller liknande områden. I vissa examensmål och program mål har avvikelser från gemensamma skrivningar bedömts nödvändiga med hänvisning till programmets karaktär och särart. Dessa avvikelser redovisas nedan. Skolverket har i möjligaste mån undvikit avvikelser från gemensamma eller liknande skrivningar eftersom större avvikelser för ett program skulle medföra att förändringar och tillägg måste tas i beaktande för samtliga eller flera program, vilket inte är förenligt med uppdragets riktlinje kring överensstämmelse mellan program.

I Skolverkets förslag föreslås en större enhetlighet i examensmålen och programmålen struktur. Detta innebär att avsnitt som gäller samma eller liknande områden i större utsträckning har samma placering i texten. Tillvägagångssättet kan liknas vid placeringen av skrivningarna om till exempel gymnasiearbetet och arbetsplatsförlagt lärande (apl) i examensmål och program mål inom Gy25. Exempel på samma eller liknande områden är *arbetsmiljö och säkerhet, lagar och andra bestämmelser* och *vetenskapligt förhållningssätt*. I Skolverkets förslag förtydligas programmets kärna och vad programmen främst ska leda till genom att centrala kunskapsområden förstärks i examensmålen och programmålen inledande stycken.

Skolverket bedömer att förslagen som innebär gemensamma strukturer och identiska eller likartade skrivningar för gemensamma delar gör att examensmål och program mål i ökad grad harmonierar med varandra. Samtidigt har programmets karaktär och särart bibehållits. Detta gäller struktur, konsekvens i språk användning och tonalitet samt innehållets konkretionsgrad. Examensmål och program mål bedöms i och med detta bli tydligare för elever, lärare och annan pedagogisk personal samt lärosäten och branscher. Skolverket bedömer att föreslagna förändringar ger tydligare skrivningar som i sin tur möjliggör större tydlighet i hur styrdokumentet ska läsas och tolkas, vilket borde bidra till styrdokumentets ökade styrkraft.

2.3.1 Examensmål och program mål ska bättre avspegla bland annat den tekniska utvecklingen och anpassas till läroplanen och till ämnesplaner i gymnasieskolan och i anpassade gymnasieskolan

I Skolverkets förslag är innehållet i samtliga examensmål och program mål uppdaterat, konkretiserat och omformulerat i förhållande till programmets karaktär och särart samt i relation till examensmålen koppling till läroplan respektive de nya ämnesplanerna inom Gy25. Skolverket bedömer att föreslagna ändringar innebär att examensmål och program mål bättre stämmer överens med de nyligen beslutade ämnesplanerna och programstrukturerna inom Gy25.

I uppdraget nämns specifikt att den tekniska utvecklingen bättre ska avspeglas i examens- och programmålen. I Skolverkets förslag är detta ett av flera områden som har setts över. Skrivningar om den tekniska utvecklingen är uppdaterade eller tillförda. Andra områden som myndigheten har sett över är till exempel hållbar utveckling och digitalisering. Skrivningar om teknisk utveckling, och liknande områden, finns i läroplanens inledande delar. Skolverkets förslag innebär att konkretionsnivån i vissa skrivningar ligger närmare programmets karaktär och särart, medan andra skrivningar ligger närmare läroplanens. Detta beror på att vissa programs bredd i inriktningar medför något mer generella skrivningar avseende dessa områden eller att förändringstakten är olika inom de olika programmets verksamhetsområden. Skolverket har strävat efter likartade skrivningar samtidigt som programmets karaktär och särart har beaktats.

Yrkesprogram

I föreslagna examensmål för yrkesprogrammen är skrivningarna om teknisk utveckling i flera fall relaterade till exempelvis hållbarhet, innovation och digital utveckling. Andra exempel på hur teknisk utveckling omhändertas är att intresse för teknisk utveckling relaterar till fortsatt lärande i arbetslivet, kreativitet och entreprenörskap.

Högskoleförberedande program och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år

I föreslagna examensmål för de högskoleförberedande programmen och för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år är skrivningarna om teknisk utveckling dels relaterade till exempelvis hållbarhet, innovation och digital utveckling, dels mer konkretiserat i relation till områden som exempelvis ekonomi och juridik, tvärvetenskaplighet och etik.

Anpassade gymnasieskolan

I föreslagna program mål är skrivningarna om teknisk utveckling relaterade till exempelvis hållbarhet, digital utveckling och specifika arbetsområden. Programmålen skrivningar följer i hög grad skrivningarna för examensmålen för gymnasieskolans yrkesprogram, men är mer generellt formulerade.

2.3.2 Hänsyn ska tas till de olika programmens karaktär och särart samtidigt som gemensamma delar bör vara framskrivna på likartat sätt

Skolverket föreslår att områden som återfinns på flera program så långt det är möjligt har samma eller likartade formuleringar. Skolverket föreslår även att konkretionsgraden i formuleringarna justeras för att skapa en gemensam språkanvändning. Skillnader i formuleringarna föreslås då detta har bedömts som nödvändigt för att återspegla programmets karaktär och särart. En följd av denna hantering kan vara att vissa programs särskilda karaktär har fått stå tillbaka till förmån för likartade skrivningar. Detta har dock endast gjorts när avvikelserna har bedömts vara av mindre betydelse.

Skolverket föreslår vidare en mer likartad struktur mellan examensmålen för yrkesprogrammen respektive högskoleförberedande programmen samt för programmålen inom anpassade gymnasieskolan. Förändringarna kan påverka examensmålen respektive programmålen inre ordning som då får ett annat textuellt flöde än i examensmål och programmål inom Gy25. För några program har detta inneburit större förändringar i både struktur och formuleringar än hos andra program.

I Skolverkets förslag förordas justeringar så att samma begrepp för samma eller liknande företeelser används. Exempel på detta är att *yrkeslivet* är ersatt med *arbetslivet* med avsikt att skapa större precision; *professionellt* är ersatt med *yrkesmässigt* för att gynna en rättvisande tolkning av utbildningarnas nivå; *idérikedom* är ersatt med *kreativitet* för en tydligare koppling till en process, snarare än till en egenskap; *företagsambhet* är ersatt med *drivkraft* eller *initiativförmåga* för att inte riskera sammanblandning av begrepp som relaterar till företagande. När det gäller begreppen *samarbete* och *samverkan* så bedömer Skolverket att en större olikhet i användningen är befogad sett till programmens karaktär och särart.

Skolverket bedömer att förändringarna bidrar till en ökad tydlighet i examensmål och programmål, vilket i sin tur kan bidra till att skapa en mer likvärdig tolkning och en bättre förståelse för vad utbildningen på de olika programmen syftar till.

Yrkesprogram

I de examensmål för yrkesprogrammen som Skolverket föreslår finns fler identiska formuleringar i jämförelse med vad som föreslås i examensmålen för de högskoleförberedande programmen. De områden där Skolverket föreslår fortsatt identiska formuleringar är för gymnasiearbetet och för arbetsplatsförlagt lärande (apl); dessa skrivningar har dock genomgått vissa justeringar. Vidare föreslås identiska eller likartade formuleringar på delade kunskapsområden som arbetsmiljö och säkerhet, entreprenörskap och företagande samt förberedelse för arbetslivet. Identiska eller likartade skrivningar kan bidra till en uppfattning om att det är mindre fokus på det som är programspecifikt. Ett exempel på detta är att *förebygga försäkringar och andra arbetsskador* i bygg- och anläggningsprogrammets examensmål inom Gy25, är ersatt med den gemensamma skrivningen *förebygga olyckor och arbetsskador*. Ett annat exempel på detta är att *arbetsrätt och andra bestämmelser* i försäljnings- och serviceprogrammets examensmål inom Gy25, är ersatt med den gemensamma skrivningen *lagar och andra bestämmelser*. Skolverket bedömer här att de identiska eller likartade skrivningarna i examensmålen gynnar gemensam tolkning av området samtidigt som de nya skrivningarna inte utesluter detaljer. Därtill finns ytterligare konkretion i de nya ämnesplanerna inom Gy25.

I formuleringarna om *arbetsmiljö och säkerhet* föreslår Skolverket en nyansering för att belysa skillnaden i hur lagar och andra bestämmelser påverkar arbetssätt inom olika yrkesområden. Skrivningen som förekommer på huvuddelen av yrkesprogrammen är: *Utbildningen ska ge kunskaper om lagar och andra bestämmelser inom yrkesområdet samt utveckla elevernas förmåga att arbeta i enlighet med dessa på ett ergonomiskt och säkert sätt*. Avvikelse från denna skrivning finns i examensmålen för barn- och fritidsprogrammet, försäljnings- och serviceprogrammet, naturbruksprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Dessa program utbildar för verksamheter vilka regleras genom olika bestämmelser som i första hand inte betonar för eleverna säkra arbetssätt, även om sådana bestämmelser också finns och ska ingå i utbildningen. I dessa examensmål särskiljs *lagar och andra bestämmelser* från *arbetsmiljö och säkerhet* med ett *och*. Syftet är att kommunicera att bestämmelserna gäller även sådant som i första hand inte har med arbetsmiljö och säkerhet att göra.

Skolverket föreslår vidare att det i examensmålen för yrkesprogram som relaterar till varandra med ett gemensamt och överlappande innehåll används samma eller överensstämmande formuleringar. Exempel på sådana program är hotell- och turismprogrammet i relation till restaurang- och livsmedelsprogrammet. Denna typ av gemensamt och överlappande innehåll finns även mellan skolformerna, till exempel i industritekniska programmet i relation till programmet för hantverk och produktion i anpassade gymnasieskolan.

Högskoleförberedande program och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år

Skolverket föreslår likartade formuleringar i examensmålen för de högskoleförberedande programmen på gemensamma områden som till exempel *vetenskapligt förhållningssätt* och *språklig förmåga*. Exempel på det är formuleringen *vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att såväl läsa, tolka och förstå olika typer av texter som att formulera sig i tal och skrift på svenska och engelska*. Denna formulering finns på alla högskoleförberedande program utom på humanistiska programmet, vars skrivning relaterar närmare till programmets karaktär och särart: *Vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att såväl läsa, tolka och förstå olika typer av texter som att, enskilt och tillsammans med andra, formulera, bearbeta och utveckla olika typer av framställningar i tal och skrift på svenska, engelska och andra språk*.

För beskrivningen av målen för gymnasiearbetet används inte identiska formuleringar i de olika programmens examensmål, på samma sätt som i examensmålen för yrkesprogrammen. Skolverket föreslår dock mer likartade skrivningar i förslagen i jämförelse med examensmålen inom Gy25. Samtliga högskoleförberedande program har ett gemensamt syfte i att förbereda eleverna för högskolestudier och större synkronisering mellan programmets texter i detta avseende återspeglar tydligare detta gentemot elever, lärare och lärosäten. Skolverket föreslår också ändringar i skrivningarna om inriktningarna för bättre överensstämmelse mellan programmen.

För vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år gäller andra utgångspunkter i och med att programmet definieras som en yrkesutbildning som bygger på ett högskoleförberedande program, teknikprogrammet, samt att programmet ligger på en högre SeQF-nivå.

Anpassade gymnasieskolan

I Skolverkets förslag är programmålen avsnitt som rör arbetsplatsförlagt lärande (apl) justerat där skrivningen *förstår yrkeskulturen* ersatts av *reflekterar över yrkeskulturen*. Detta för att harmoniera med motsvarande skrivningar i yrkesprogrammets examensmål. Vidare är Skolverkets förslag gällande programmålen avsnitt som rör apl fortsatt identiskt i alla program utom för programmet för estetiska

verksamheter och programmet för samhälle, natur och språk. I dessa två program finns inte formuleringen om *yrkesidentitet*, då dessa program inte kopplas till någon tydlig yrkesidentitet i samma utsträckning som övriga program. Också avsnittet som rör mål för gymnasiearbetet i anpassade gymnasieskolan är identiskt för alla program förutom för programmet för samhälle, natur och språk samt programmet för estetiska verksamheter. Även här med anledning av programmets svagare kopplingar till yrkesområden. Vidare är skrivningarna om mål för gymnasiearbetet i anpassade gymnasieskolan för dessa två program justerade för att tydligare relatera till möjliga arbetsområden, snarare än yrkesområden.

Skolverket föreslår likartade skrivningar i programmålen inom anpassade gymnasieskolan på gemensamma områden som till exempel gällande *arbetsmiljö och säkerhet* samt *lagar och andra bestämmelser*. Föreslagna skrivningar har större överensstämmelse med föreslagna skrivningar i examensmålen för yrkesprogrammen. Skolverket föreslår vidare att det i programmål som relaterar till varandra med ett gemensamt och överlappande innehåll används samma eller överensstämmande formuleringar. Exempel på sådana program är programmet för hantverk och produktion och programmet för fastighet och byggnation. Denna typ av gemensamt och överlappande innehåll finns även mellan skolformerna, till exempel mellan programmet för fastighet och byggnation samt bygg- och anläggningsprogrammet och VVS- och fastighetsprogrammet i gymnasieskolan.

2.3.3 Förslagen till examensmål och programmål bör också tas fram utifrån att läroplanernas mål inte upprepas om de inte tydligt kan knytas till programmets karaktär och särart

Examensmål och programmål relaterar till läroplanernas högre abstraktionsnivå och ämnesplanernas högre konkretionsnivå. Skolverkets förslag på ändringar i examensmål och programmål syftar till att inte upprepa läroplanernas skrivningar om detta inte kan knytas till programmets karaktär och särart. Därtill föreslår Skolverket uppdateringar i förhållande till de nya ämnesplanerna inom Gy25. Resultatet är att Skolverkets förslag innehåller färre överlappningar gentemot läroplanernas inledande delar samt gentemot de nya ämnesplanernas innehåll. För vissa föreslagna examensmål och programmål har dock samma eller liknande skrivningar använts då de tydligt relaterar till programmets karaktär och särart, och där en omformulering eller högre konkretionsgrad kan bli missvisande alternativt inte tillräckligt omfattande.

I läroplanernas inledande delar finns skrivningar om entreprenörskap och enligt propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*¹⁸ ska entreprenörskap ”löpa som en röd tråd genom hela utbildningssystemet”¹⁹. Skolverket bedömer att det i examensmål och programmål inom Gy25 finns en sammanblandning när det gäller entreprenörskap i betydelsen företagande alternativt entreprenöriellt förhållningssätt. Dessutom finns *entreprenörskap* och *entreprenörskap och företagande* som ämnen. I Skolverkets förslag är begreppen *entreprenörskap*, *företagande* och *entreprenöriellt förhållningssätt* framskrivna med ökad programspecifik konkretion och för bättre överensstämmelse, både i förhållande till läroplanernas inledande delar och mellan programmen. Exempel på ökad konkretion i skrivningarna är att begrepp som *innovationsförmåga* och *nyfikenhet* används i förhållande till vad som är relevant sett till programmets karaktär och särart. Skolverket föreslår vidare tydligare användning i närliggande begrepp där till exempel *idérikedom* har ändrats till *kreativitet* och *företagsambet* till *initiativförmåga* eller *drivkraft*.

Skolverket bedömer att en konsekvens av att vissa skrivningar som också återfinns i läroplanens inledande delar har tagits bort skulle kunna vara att dessa perspektiv uppfattas som nedtonade vilket i sin tur skulle kunna medföra att de inte synliggörs tillräckligt i utbildningen. Skolverket bedömer att detta kommer att vara en viktig del av implementeringen och att det därefter inte borde medföra negativa konsekvenser.

Yrkesprogram och anpassade gymnasieskolan

I de examensmål och programmål som Skolverket föreslår finns exempel på skrivningar som ligger närmare de i läroplanens inledande delar i vård- och omsorgsprogrammet, barn- och fritidsprogrammet och programmet för hälsa, vård och omsorg. Detta gäller främst formuleringar om *mänskliga rättigheter*, *demokratiska värden* och *alla människors lika värde* där skrivningarna relaterar till programmets karaktär och särart, samt konkretiseras i relation till examensmålens och programmålen övriga innehåll.

Högskoleförberedande program och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år

I de examensmål som Skolverket föreslår för de högskoleförberedande programmen och för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år har vissa begrepp formulerats med högre konkretionsgrad, som till exempel *samarbetsförmåga*. I de examensmål som Skolverket föreslår för de högskoleförberedande programmen finns exempel på skrivningar som ligger närmare de i läroplanens inledande delar, till exempel samhällsvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet och teknikprogrammet. Detta gäller främst formuleringar om *demokratiska värden*, *mänskliga rättigheter* och *könsmönster*. Skrivningarna relaterar till programmets karaktär och särart, samt konkretiseras i relation till examensmålens övriga innehåll.

2.3.4 Hänsyn ska tas till kvalifikationer som fastställts i nivå 4 för gymnasieskolan, nivå 5 för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år och nivå 2 för anpassade gymnasieskolan i enlighet med bilaga 2 till förordningen om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande

Sveriges referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (SeQF)²⁰ är ett system för ett gemensamt språk kring olika krav på kompetens, nationellt och internationellt. I Skolverkets förslag är examensmål och programmål justerade för att i sin helhet återspegla rätt SeQF-nivå. Skolverkets förslag innebär att kvalifikationerna för respektive nivå är konkretiserade i förhållande till programmets utbildningsområden. Detta innebär användning av både exakta begrepp och nyanserade formuleringar i förhållande till programmets karaktär och särart. Exempel på exakta begrepp är markörerna *breddade*, *fördjupade* respektive *specialiserade kunskaper* som tillsammans med efterföljande förtydligande av centrala kunskapsområden visar vad utbildningen ska leda till. Begreppet *breddade* signalerar SeQF-nivå 2, begreppet *fördjupade* signalerar SeQF-nivå 4 och begreppet *specialiserade* signalerar SeQF-nivå 5. Dessa markörer har lagts till i det inledande stycket i examensmål respektive programmål, vilket syftar till att tydliggöra att utbildningen i sin helhet syftar till en viss SeQF-nivå. I examensmål och programmål inom Gy25 står begreppen i avsnittet om vad inriktningarna ska leda till. Skolverket bedömer att flytten av begreppen tydligare signalerar rätt SeQF-nivå för utbildningen i sin helhet, och inte endast inriktningen. I examensmålet för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år har begreppet *fördjupade* ersatts med *specialiserade* för att signalera rätt SeQF-nivå. I förslagen har Skolverket även gjort justeringar så att dessa begrepp inte överanvänds på andra ställen i texten.

¹⁸ Proposition 2008/09:199

¹⁹ Ibid sidan 37.

²⁰ The Swedish Qualifications Framework <https://www.myh.se/validering-och-seqf/seqf-sveriges-referensram-for-kvalifikationer>

I Skolverkets förslag signaleras också rätt SeQF-nivå med andra direkta begrepp och formuleringar ur ramverket samt med konkretiserande skrivningar som relaterar till kvalifikationerna. I examensmålen för yrkesprogrammen inom Gy25 finns formuleringen *självständigt och tillsammans med andra*, vilket i Skolverkets förslag har ändrats till *enskilt och i samverkan* alternativt *enskilt och i samarbete med andra*. I de högskoleförberedande programmens *mål för gymnasiearbetet* föreslår Skolverket tillägget *värdera och välja källor samt förhålla sig självständigt till dessa och dra slutsatser av sina resultat* för att bättre återspegla SeQF-nivå 4. I stycket som rör mål för examensarbetet för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år är begreppet *självständigt* tillagt i arbetsprocessen för att bättre återspegla SeQF-nivå 5. I Skolverkets förslag används inte begreppet *självständig* i sammanhang där det kan misstolkas som *ensam*.

Skolverket bedömer att de föreslagna ändringarna av examensmål och program mål i högre grad överensstämmer med innehållet i de nya ämnesplanerna inom Gy25 där kvalifikationerna återfinns ännu mer konkretiserade. Vidare bedömer Skolverket att förslagen innebär att examensmålen och programmålen tydligare går att koppla till SeQF och som en följd av det blir det tydligare för avnämare vilka kunskaper utbildningen ska ge i enlighet med SeQF samt vilken nivå eleven befinner sig på efter avslutad utbildning.

Yrkesprogram

I Skolverkets förslag för yrkesprogrammets examensmål är ett exempel på formuleringar som harmonierar med SeQF-nivå 4: *välja och använda relevanta material, verktyg och metoder*. Exempel på konkretiserande skrivningar, som kopplas närmare programmets karaktär och särart, är formuleringar som *arbetets genomförande; värdera och dra slutsatser av egna och gemensamma resultat; planera, genomföra, dokumentera och utvärdera arbetsuppgifter; förmåga att lösa problem*.

För SeQF-nivå 4 anges som en delkvalifikation att kunna *kommunicera på minst ett främmande språk inom aktuellt arbets- eller studieområde*. För yrkesprogrammets examensmål föreslår Skolverket formuleringar med utgångspunkt i att utbildningen ska bidra till att eleverna utvecklar den språkliga förmåga som yrkesområdet kräver. Skolverket bedömer att förändringarna tydliggör att utbildningen i sin helhet ska utveckla de språkkunskaper som krävs. I examensmålen inom Gy25 är engelskan explicit nämnt i ett fåtal examensmål som el- och energiprogrammet, industritekniska programmet och vård- och omsorgsprogrammet. Detta i betydelsen att elever ska få möjlighet att fördjupa sig i engelska, och inte som ett mål för utbildningen. Skrivningen i Skolverkets förslag är skarpare kring kravet på språklig förmåga samt också mer enhetligt uttryckt. Skolverket bedömer att förslaget med gemensam skrivning är att formuleringen om språk förstärker utbildningens ansvar i sin helhet, inte relaterar till engelska som ämne och öppnar för bredare möjligheter avseende språkanvändning. I de flesta av föreslagna examensmål för yrkesprogrammen används en gemensam skrivning. Avvikelse finns i examensmålen för barn- och fritidsprogrammet, hotell- och turismprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. I dessa program är språklig förmåga närmare kopplat till programmets kärna där den kommunikativa kompetensen står i en speciell relation till kommande yrkesverksamhet och där *engelska, nivå 2* eller *svenska, nivå 2* respektive *svenska som andraspråk, nivå 2* är obligatoriska ämnesnivåer. I dessa examensmål relaterar skrivningen om språklig förmåga till programspecifik kommunikation.

I förslagen är delarna om målen för gymnasiearbetet fortsatt identiska mellan yrkesprogrammen. Skolverkets förslag tillägget *inom givna tidsramar* för att bättre återspegla SeQF-nivå 4.

Högskoleförberedande program och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år

I Skolverkets förslag för de högskoleförberedande programmets examensmål är ett exempel på formuleringar som harmonierar med SeQF-nivå 4 följande: *välja och använda relevanta begrepp, teorier och modeller inom ett studieområde*. I Skolverkets förslag för examensmål för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år är exempel på formuleringar som harmonierar med SeQF-nivå 5 följande: *lösa sammansatta problem inom ett studieområde samt kommunicera åtaganden och lösningar*. Därtill ändras begreppet *utbildning* till *vidareutbildning* för ökad tydlighet kring skolformen.

Skolverket föreslår att explicita skrivningar om engelska ska stå kvar i examensmålen för de högskoleförberedande programmen till skillnad från examensmålen för yrkesprogrammen. Att utveckla denna specifika språkliga förmåga är relevant sett till programmets karaktär och särart samt till vad utbildningen ska leda till.

I de högskoleförberedande programmets mål för gymnasiearbetet föreslår Skolverket tillägget *värdera och välja källor samt förhålla sig självständigt till dessa och dra slutsatser av sina resultat*. Förändringen syftar till att bättre spegla SeQF-nivå 4 och till att förtydliga vad gymnasiearbetet ska visa i fråga om användning av källor. För estetiska programmet föreslår Skolverket följande justering: *ska redovisas antingen på ett sätt som efterliknar en redovisningsform som förekommer inom konstnärliga eller praktiska högskoleutbildningar, kompletterat med en kortare skriftlig redogörelse, eller i en skriftlig rapport*. Avsikten med denna justering är att förtydliga målet för gymnasiearbetet men samtidigt behålla anpassningen till det område programmet utbildar inom. Förändringen innebär att gymnasiearbetet för det estetiska programmet i fråga om redovisningsformer blir mer likt övriga högskoleförberedande program.

Anpassade gymnasieskolan

I Skolverkets förslag för programmålen i anpassade gymnasieskolan används konkretiserande skrivningar som till exempel *utföra arbetsuppgifterna så självständigt som möjligt* som relaterar till kvalifikationerna *utföra tilldelade uppgifter* samt *utföra arbete med viss självständighet*. Skolverket bedömer att förslagen bidrar till tydligare formuleringar som enklare går att koppla till ramverket för SeQF-nivå 2.

Skolverket bedömer att det i vissa program mål inom Gy25 finns skrivningar på högre SeQF-nivå än vad som är angivet för skolformen. Detta gäller till exempel i programmet för fordonsvård och godshantering samt i programmet för skog, mark och djur. I Skolverkets förslag har detta justerats för att återspegla rätt SeQF-nivå. En konsekvens av denna justering är att det kan uppfattas som att kunskapsnivån sänkts. Syftet med förslagen är dock inte att kunskapsnivån ska sänkas utan att målen tydligare ska återspegla rätt SeQF-nivå. Skolverket bedömer att detta kommer att vara en viktig del av implementeringen och att det därefter inte borde medföra negativa konsekvenser.

En avvikelse från att beakta SeQF-nivå 2 i föreslagna program mål inom anpassade gymnasieskolan är att skrivningarna om engelska har behållits i programmet för samhälle, natur och språk. Denna avvikelse bedöms vara nödvändig sett till programmets centrala kunskapsområden.

2.3.5 Målen för vilka kunskaper de högskoleförberedande programmen ska resultera i och målen för vilka kunskaper och färdigheter yrkesprogrammen ska resultera i ska betonas

Enligt uppdraget ska förslagen betona målen för vilka kunskaper de högskoleförberedande programmen ska resultera i och målen för vilka kunskaper och färdigheter yrkesprogrammen ska resultera i. Den anpassade gymnasieskolan och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år nämns inte i denna punkt av uppdraget. Skolverket bedömer dock att en översyn för dessa skolformer på motsvarande sätt är relevant, och har justerat även dessa examensmål och program mål.

Skolverkets förslag till justeringar och uppdateringar av examensmål och program mål ämnar vara adekvata för de kunskaper och färdigheter som utbildningarna ska leda till. Utöver att den aktuella SeQF-nivån har tydliggjorts (se kapitel 2.3.4) och de uppdateringar som har gjorts i övrigt (se kapitel 2.3.1) föreslår Skolverket justeringar avseende vad eleven ska kunna när utbildningen är slutförd.

I Skolverkets förslag har kunskapsbegreppen (*kunskaper i*, *kunskaper om*, *färdigheter i*, *förmåga att* och *förståelse av*) och deras användning samordnats. Skolverket bedömer att en mer enhetlig användning av kunskapsbegreppen skapar tydlighet och större överensstämmelse inom och mellan examensmål respektive program mål. Begreppet *kunskaper i* används för kunskaper i vid bemärkelse, det vill säga då både teoretiska och praktiska kunskaper avses. Exempel på detta är *kunskaper i matematik* eller *kunskaper i industriteknisk produktion*. I de fall Skolverket har bedömt att ett förtydligande behövs om vilken sorts kunskap som åsyftas så har ett sådant gjorts. Begreppet *kunskaper inom* relaterar till begreppet *kunskaper i*. Begreppet används huvudsakligen inom den anpassade gymnasieskolan. Exempel på detta är *kunskaper inom fordonsvård och gods hantering* eller *kunskaper inom handel och service*. Begreppet *förmåga att* används också i vid bemärkelse för teoretiskt och praktiskt kunnande, men där det finns en betoning på det praktiska. Exempel på detta är *förmåga att installera elanläggningar* eller *förmåga att skapa och tolka konst och kultur*. Begreppet *färdigheter i* används för det som praktiskt utförs. Exempel på detta är *färdigheter i att använda tekniker och utrustning* eller *färdigheter i det estetiska hantverket*. Begreppet *kunskaper om* används när faktakunskaper betonas. Exempel på detta är *kunskaper om kemiska samband* och *kunskaper om olika typer av fordon och deras konstruktion*. Begreppen *förståelse av* eller *förståelse för* används när specifikt förståelse betonas, vilket av dem som används är beroende av sammanhang. Skolverket framhåller att flera av kunskapsbegreppen ligger nära varandra i betydelse där det inte alltid finns tydliga skiljelinjer. Skolverket har dock strävat efter att använda de kunskapsbegrepp som vi bedömer är mest lämpade för att uttrycka det kunnande som ska belysas.

I Skolverkets förslag finns justerade formuleringar i anslutning till kunskapsbegreppen såsom vad utbildningen ska *ge*, *leda till*, *bidra till* och eleverna ska *utveckla*. Formuleringar som *utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla* har justerats för rakare skrivningar om vad utbildningen ska ge, det vill säga som ett tydligt mål och inte som en möjlighet. Skolverket bedömer att det ger en starkare styrning gällande vad utbildningen ska resultera i.

I Skolverkets förslag har bredare områdesbeskrivningar omformulerats för att tydligare relatera till de kunskaper och färdigheter som utbildningen ska leda till. Om detta inte varit möjligt så har områdesbeskrivningarna strukits. Skolverket bedömer att en följd av de rakare skrivningarna kring vad utbildningarna ska resultera i är att examensmål och program mål får ett större fokus på just utbildningen.

Skolverket bedömer att förslagen bidrar till mer överskådliga examensmål och program mål med tydligare och mer konkreta beskrivningar om vad eleverna ska kunna när de har slutfört utbildningen. Därtill bedöms överensstämmelsen mellan program framgång med större tydlighet utan att påverka det programspecifika. Skolverket bedömer även att föreslagna ändringar uppfyller examensmålens syfte gällande tydlighet kring vad utbildningen kvalificerar för²¹. Vidare bedömer Skolverket att föreslagna ändringar i program målen uppfyller program målen syfte gällande att ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier²² samt stärker utbildningarnas koppling till ett framtida yrkesliv²³.

Yrkesprogram

I Skolverkets förslag för yrkesprogrammets examensmål är skrivningarna justerade i förhållande till aktuella branschers framskrivna yrkeskvalifikationer för de yrken som utbildningarna kan leda till. Skolverket föreslår vidare att skrivningen om att programmet kan leda till fortsatta studier placeras i examensmålens inledande stycke, i stället för som avslutande information under rubriken som beskriver inriktningar, såsom i examensmålen inom Gy25. Skolverket bedömer att placeringen tydligare belyser elevernas möjlighet till fortsatta studier. Formuleringen är identisk i alla förslag för yrkesprogrammets examensmål. I examensmålet för naturbruksprogrammet inom Gy25 finns den kompletterande skrivningen: *Inom programmet kan eleverna ges möjlighet att läsa ämnen som förbereder för vidare studier inom naturvetenskap, främst med koppling till naturbruk*. Denna mening är struken i Skolverkets förslag. Detta kan uppfattas som informationsbortfall men Skolverket bedömer att den föreslagna och mer övergripande skrivningen är mer relevant sett till utbildningens mål samt även ökar likvärdigheten mellan examensmålen.

I Skolverkets förslag för yrkesprogrammets examensmål föreslår Skolverket att yrkestitlar tas bort under rubriken som beskriver inriktningar. Dessa yrkestitlar relaterar till det som kallas för yrkesutgångar,²⁴ det vill säga förslag på program fördjupningspaket. Förändringen har gjorts utifrån en bedömning att det i examensmålen inte bör förekomma titlar eller benämningar som kan vara föränderliga över tid. I examensmålen inom Gy25 finns också exempel på att ett urval av yrkestitlar gjorts, vilket inte alltid speglar inriktningens bredd. Skolverket bedömer också att skrivningar i examensmålen inom Gy25 är missvisande då angivna yrkestitlar förutsätter program fördjupningspaket, det vill säga ytterligare läsning efter inriktningens ämnen. Skolverket föreslår även att beskrivningarna av inriktningarna justeras för att vara mer lika i omfattning och upplägg, både inom ramen för det enskilda programmet och mellan olika program.

Vidare föreslår Skolverket att skrivningen av vad program fördjupningen kan erbjuda i de program som saknar inriktningar²⁵ stryks. Detta görs med hänvisning till att det är en inkonsekvens i jämförelse med programmen *med* inriktningar. Därtill kommuniceras program fördjupningen i programstrukturen för samtliga program. Skolverket bedömer att övrig information i skrivningen för program som saknar inriktningar återfinns i andra delar av examensmålen. En möjlig konsekvens är att föreslagna förändringar kan uppfattas som informationsbortfall. Skolverket ser dock att informationen finns i andra delar av examensmålen, framför allt i första

²¹ Proposition 2008/09:199: Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan

²² Proposition 2011/12:50: En gymnasiesärskola med hög kvalitet

²³ Uppdragsdirektiv för uppdrag om gymnasial ämnesutformning, dnr 6.1.1–2020:1822.

²⁴ <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/yrkesutgang>

²⁵ Försäljnings- och serviceprogrammet, hotell- och turismprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet.

och andra stycket. Skolverket anser att detta kommer att vara en viktig del av implementeringen och att det därefter inte borde medföra negativa konsekvenser.

Högskoleförberedande program och vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år

I Skolverkets förslag för de högskoleförberedande programmens examensmål har de inledande styckena förtydligats angående programmens centrala kunskapsområden och vad programmet kan leda till. I föreslagna examensmål har skrivningar om vetenskapligt förhållningssätt förstärkts eller synkroniserats för att betona vilka kunskaper som programmen ska resultera i. Samtliga högskoleförberedande program syftar till att förbereda eleverna för högskolestudier och i Skolverkets förslag har detta förtydligats.

I det inledande stycket i Skolverkets förslag på examensmål för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år framgår det tydligt att utbildningen ska leda till specialiserade kunskaper och att det är en vidareutbildning, vilket betonar utbildningens mål. Därtill har texten för arbetsplatsförlagt lärande (apl) justerats för att det tydligare ska framgå att denna del av utbildningen *ska också ge en inblick* i företagandets villkor, till skillnad från *kan också ge inblick* i företagandets villkor som anges i examensmål inom Gy25.

Anpassade gymnasieskolan

I Skolverkets förslag för programmålen för programmet för samhälle, natur och språk samt programmet för estetiska verksamheter är skrivningarna om att programmet kan förbereda för fortsatta studier placerade i det inledande stycket för att tydligare belysa elevernas möjligheter efter avslutad utbildning. Föreslagen åtgärd överensstämmer med förordade förändringar för examensmålen för yrkesprogrammen.

Skolverket föreslår vidare att den inledande meningen i programmålen andra stycke formuleras som *utbildningen ska ge kunskaper inom*. Detta för överensstämmelse programmålen emellan och för att signalera vad utbildningen ska resultera i. Detta gäller för alla program utom programmet för samhälle, natur och språk som i stället har formuleringen *utbildningen ska ge kunskaper om*. Avvikelsen relaterar till programmets centrala kunskapsområden.

Skolverket föreslår även att skrivningen om programfördjupning stryks i programmålen på motsvarande sätt som i examensmålen för de yrkesprogram som saknar inriktningar. Programmen i den anpassade gymnasieskolan har inga inriktningar men inkonsekvensen att nämna en del i programstrukturen är densamma. Skolverket bedömer att övrig information i skrivningen återfinns i andra delar av programmålen. En möjlig konsekvens är att föreslagna förändringar kan uppfattas som informationsbortfall. Skolverket ser dock att informationen finns i andra delar av programmålen, framför allt i första och andra stycket. Skolverket anser att detta kommer att vara en viktig del av implementeringen och att det därefter inte borde medföra negativa konsekvenser.

I alla nationella program i anpassade gymnasieskolan ingår apl, samtidigt har inte alla program en tydlig koppling till arbetsområden som utbildningen kan förbereda för. Speciellt inom programmet för samhälle, natur och språk är kopplingen till specifika arbetsområden svag i jämförelse med övriga program. Även programmet för estetiska verksamheter har en svagare koppling, om än något starkare än programmet för samhälle, natur och språk. Skolverkets förslag på skrivningar för apl för dessa två program innehåller exempel på arbetsområden som programmet kan förbereda för, vilket är ett led i att stärka utbildningens koppling till ett framtida yrkesliv²⁶.

3. Analys av de författningsförslag som lämnas

3.1 Vilka som berörs av förslagen

Skolverkets förslag berör de huvudmän som bedriver gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Under läsåret 2023/2024 fanns det i gymnasieskolan sammanlagt 367 013 elever fördelat på 1 296 skolenheter, varav 819 med kommunal huvudman, 466 med enskild huvudman och 11 regiondrivna skolenheter. Antalet huvudmän inom gymnasieskolan samma läsår var 403. I anpassade gymnasieskolan fanns sammanlagt 7 183 elever fördelat på 236 skolenheter, varav 195 med kommunal huvudman, 34 med enskild huvudman och 7 regiondrivna skolenheter. Antalet huvudmän inom anpassade gymnasieskolan var 139. Inom vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år fanns sammanlagt 221 elever fördelat på 37 skolenheter, varav 21 med kommunal huvudman och 16 med enskild huvudman. Antalet huvudmän inom vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år var 27.

Förslaget berör även Statens institutionsstyrelse (SiS) som bedriver utbildning motsvarande gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola. Förslaget berör också elever, lärare och annan pedagogisk personal, rektorer, administratörer och studie- och yrkesvägledare som arbetar i berörda och angränsande skolformer.

3.2 Beskrivning och beräkning av förslagets kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda

Skolverket bedömer att de föreslagna ändringarna inte innebär några utökade skyldigheter eller inte i sig medför några kostnader för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda. Förslagen bedöms inte heller få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Det aktuella regeringsuppdraget relaterar till uppdraget om införande av Gy25. Skolverket bedömer att flera delar i implementeringen av förändrade examensmål och program mål kan samordnas med implementeringen av Gy25. De föreslagna förändringarna innebär behov av uppdateringar och tydliggöranden, men i sak förändras inte programmen. Skolverket bedömer att detta inte innebär kostnadsmässiga konsekvenser även om vissa justeringar kan behöva göras i till exempel informationsmaterial. Skolverket kommer att rikta informations- och implementeringsinsatser till berörda huvudmän.

3.3 Beskrivning av andra relevanta konsekvenser

I enlighet med Skolverkets instruktion ska hänsyn tas till frågor som rör mänskliga rättigheter och icke-diskriminering. Vidare lyfts vissa grupper och delar av rättigheter fram i prioriterade områden. De prioriterade områdena är: jämställdhet, barns och elevers rättigheter, funktionsnedsättningar, nationella minoriteter och HBTQI. Skolverket bedömer att förslagen inte medför några negativa effekter för mänskliga rättigheter och icke-diskriminering inom de prioriterade områdena jämfört med examensmål och program mål inom Gy25²⁷, under förutsättning att hela styrkedjan beaktas.

²⁶ Uppdragsdirektiv för uppdrag om gymnasial ämnesutformning, dnr 6.1.1–2020:1822.

²⁷ SKOLFS 2024:269, SKOLFS 2024:270, SKOLFS 2015:10

Skolverket bedömer vidare att förslagen är förenliga både med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)²⁸ och bestämmelsen i 1 kap. 10 § skollagen²⁹ om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning. Artikel 28 och 29 i barnkonventionen gäller barns rätt till utbildning och vad barnets utbildning ska syfta till. I föreslagna examensmål och program mål är skrivningar om vilka kunskaper och färdigheter som utbildningarna ska leda till förstärkta, dessutom är skrivningar om möjligheterna till fortsatta studier förtydligade. Skolverket bedömer vidare att de föreslagna förändringarna stärker likvärdigheten mellan examensmål och program mål och i förlängningen utbildningarna i ett nationellt perspektiv.

I jämförelse med examensmål och program mål inom Gy25 är samtliga prioriterade områden förtydligade, till exempel genom skrivningar om hållbar utveckling. Tillsammans med de nya ämnesplanerna och programstrukturerna inom Gy25 bedömer Skolverket att de prioriterade områden sammantaget ges större utrymme i alla program utifrån programmets karaktär och särart. Skolverket anser att detta sammantaget är en positiv utveckling för gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år inom samtliga prioriterade områden, med olika betoningar beroende på programmets karaktär och särart.

Skolverket menar att föreslagna förändringar i examensmål och program mål förstärker och synliggör mer tidsenliga mål för vilka kunskaper och färdigheter utbildningarna ska resultera i, vilket ger bättre förutsättningar för både framtida yrkesliv och fortsatta studier.

3.4 Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Skolverket bedömer att tidpunkten för ett införande av förslagen bör sammanfalla med införandet av Gy25, det vill säga den 1 juli 2025, och att föreslagna ändringar tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Förslagen som presenteras i denna konsekvensutredning ska redovisas till regeringen senast den 31 mars 2025. Ett införande av förändringarna i samband med att Gy25 införs innebär en komprimerad tidsrymd för implementering av förändringarna i berörda verksamheter. Syftet med implementeringen är att stödja målgrupperna i att förstå och kunna realisera de nya och förändrade styrdokument. Beslutade styrdokument behöver bli kända, accepterade och tillämpade för att kunna ge avsedda resultat. Skolverket har tidigt i uppdraget informerat målgrupperna om det aktuella regeringsuppdraget i nyhetsbrev, på myndighetens hemsida och på implementeringskonferenser för Gy25 under hösten 2024 samt via myndighetens kontaktnät i skolor och bransch. Myndigheten har samordnat informationen om det pågående regeringsuppdraget med den pågående implementeringen av Gy25.

3.5 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av författningsförslagen kan utvärderas

De förslag till förändrade styrdokument som Skolverket remitterar beslutas av regeringen. Utvärderingen av dessa dokument ingår i Skolverkets instruktionsenliga uppdrag. Enligt 5 § i förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk ska myndigheten kontinuerligt bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument för skolväsendet som regeringen beslutar om. Myndigheten ska även vid behov föreslå ändringar av dessa. Myndigheten ska vidare utforma och kontinuerligt utveckla de styrdokument som myndigheten har bemyndigande att meddela föreskrifter om. Med det följer en övergripande och systematisk kontroll att styrdokumenterna är korrekta, aktuella och ändamålsenliga.

4. Bedömning av om författningsförslagen inskränker den kommunala självstyrelsen

Den kommunala självstyrelsen regleras bland annat i 14 kap. regeringsformen (RF). Enligt 14 kap. 3 § RF bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Innebörden av bestämmelsen är att en eventuell inskränkning i den kommunala självstyrelsen ska prövas mot en proportionalitetsprincip. Förslagen som omfattas av den här konsekvensutredningen bedöms inte innebära några utökade skyldigheter för de kommunala huvudmännen. Förslagen bedöms därmed inte innebära någon inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

5. Bedömning av om författningsförslagen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Skolverket bedömer att förslagen inte påverkar de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

6. Samråd

Skolverket har i enlighet med uppdraget³⁰ inhämtat kunskaper och erfarenheter från de nationella programråden och från Skolverkets råd för de högskoleförberedande programmen. Samtliga har under arbetets gång beretts möjlighet att lämna synpunkter. Utöver detta har också experter och referenspersoner, som myndigheten anlitat inom ramen för Gy25, rådfrågats.

Skolverket har därtill hållit Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om uppdraget.

²⁸ Konvention om barnets rättigheter [konventionen-om-barnets-rattigheter-svenska-2018.pdf \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/491313/publications/491313)

²⁹ Skollag 2010:800

³⁰ Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Statens skolverk (U2023/01741 och U2024/01246)